

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/46233-3

Saksbehandler: Ingvar Kristiansen

Avdeling: Seksjon for kulturarv

Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer - Høringsinnspill

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Riksantikvarens forslag til bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer.PDF
- 2 Invitasjon til høring - Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer .PDF

Sammendrag

Riksantikvaren har sendt forslag til bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer på høring. Riksantikvaren ber om innspill på utfordringsbildet og avgrensning av strategien, prioriteringer innenfor deltemaene og på innsatsområdene.

I Meld. St.16 (2019-2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken — Engasjement, bærekraft og mangfold introduseres begrepet bevaringsstrategier. Bevaringsstrategiene skal tilrettelegge for at kulturminner, kulturmiljø og landskap blir bevart og brukt som en ressurs i samfunnsutviklingen.

Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer er den første av totalt seks strategier som lanseres. Bevaringsstrategien skal bidra til å håndtere viktige behov og utfordringer i forvaltningen av kystens kulturmiljø, men også til at de inngår i en bærekraftig

samfunnsutvikling. Strategien beskriver overordnede utfordringer og muligheter, og det er pekt ut fire innsatsområder og tre deltemaer for særlig prioritert innsats.

Strategien vil være retningsgivende for fylkeskommunes videre arbeid med kulturmiljøer langs rogalandskysten, særlig for verdiskapingsprosjekter der kulturmiljø og kystkultur står sentralt. Strategien kan bidra til å bygge opp under flere av fylkets egne mål og satsingsområder som er nedfelt regionalplan for kulturmiljø.

Fylkesdirektørens forslag til høringssvar fremgår av fylkesdirektørens vurderinger og konklusjon i saksframlegget, og er oppsummeres punktvis i fylkesdirektørens innstilling.

Fylkesdirektørens innstilling

Fylkesutvalget gir sin tilslutning til høringssvar slik det framkommer i fylkesdirektørens vurderinger og konklusjon, oppsummert i punktene nedenfor:

- Det er positivt at kystens kulturmiljøer løftes som en ressurs for verdiskaping, men kulturmiljøenes egenverdi som ikke-fornybare ressurser bør tillegges større betydning dersom bevaringsstrategien skal være det viktigste virkemidlet for å oppnå nasjonale mål i kulturmiljøpolitikken.
- Arkeologiske kulturminner og kulturmiljøer bør i større grad inkluderes og gis en tydeligere rolle i bevaringsstrategien.
- Begrepet "uthavner" i deltema 1 bør defineres slik at det blir relevant for en større del av kysten. Vi anbefaler at det inkluderer kulturhistoriske havner langs den ytre kystleia.
- Tittelen til deltema 2 bør endres til «*Naustet og sjøhuset – der vi tok kysten i bruk*». Dette speiler bedre de funksjonelle og samfunnsmessige sammenhengene som disse kulturmiljøene tidligere inngikk i.
- Kunnskapsgrunnlaget for deltema 3 «*Ferie og friluftsliv langs kysten*» er i dag mangelfullt til at vi kan si noe om relevans, men vi slutter oss til behovet for kartlegging.
- Utarbeidelse av løsninger for hvordan kystnær bebyggelse kan tilpasses ny bruk, samtidig som den kulturhistoriske verdien ivaretas, bør inngå som en viktig del av bevaringsstrategiens mål. Dette bør resultere i en veileder.

- Det bør utarbeides en finansieringsmodell for bevaringsstrategien.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

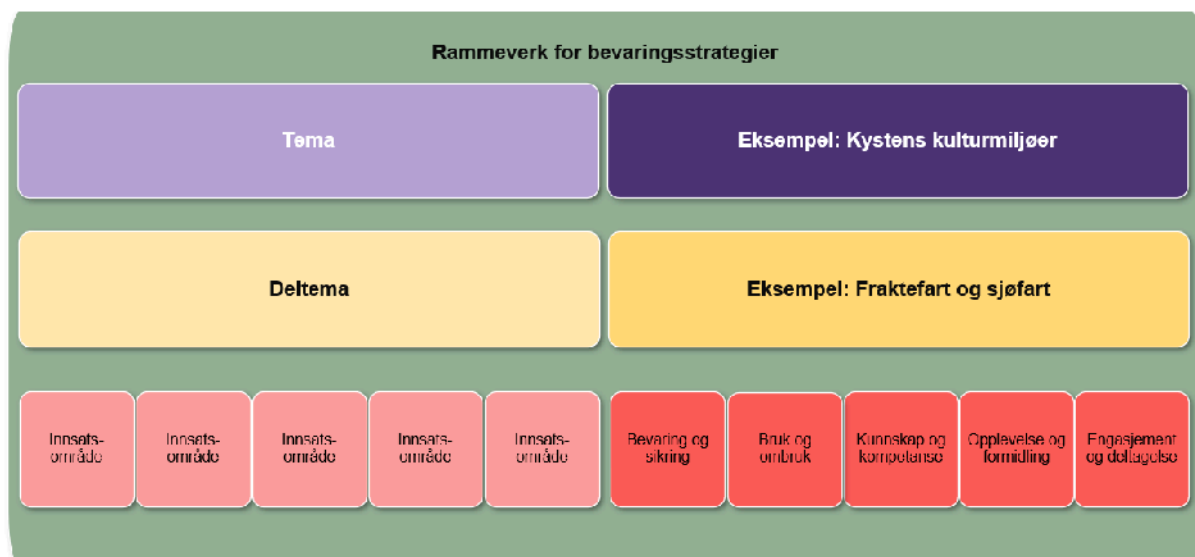
Kate I. J. Syvertsen,

kst. avdelingsjef

Bakgrunn for saken

Klima- og miljødepartementet (KLD) har gitt Riksantikvaren i oppdrag å utarbeide nasjonale bevaringsstrategier. I tråd med Meld. St. 16 (2019-2020) om nye mål i kulturmiljøpolitikken, skal bevaringsarbeidet videreutvikles med vekt på engasjement, bærekraft og mangfold. Det viktigste verktøyet for å oppnå de nasjonale målene er bevaringsstrategier. Bevaringsstrategiene skal strukturere innsatsen for å oppnå målene ved å koordinere virkemidler og involvere ulike aktører. Strategiene skal bidra til vern og bruk av prioriterte kulturmiljø.

Stortingsmeldingen lanserte kulturmiljø som et samlebegrep for fagfeltet i sin helhet. Dette ble gjort for å forsterke kulturmiljøfeltets tilknytning til klima- og miljøpolitikken, og for å framheve betydningen av helhet og sammenheng. Kulturmiljø brukes også om større, sammenhengende områder med kulturminner.

Figur 1: tabellen viser rammeverket for bevaringsstrategier med oppbygging av en tematisk bevaringsstrategi. Tema skal favne bredt, og består av flere deltema som skal gi en tydelig prioritering av innsatsen. Hvert deltema har definerte innsatsområder som vektlegger hvordan bevaringsarbeidet bør innrettes.

Prosessen for arbeidet med bevaringsstrategier kan leses ovenfra og ned i figuren ovenfor. I 2022 utarbeidet Riksantikvaren et overordnet rammeverk, der bakgrunn, hensikt og oppbygging av bevaringsstrategiene beskrives. Etter at rammeverket ble vedtatt, har Riksantikvaren utredet forslag til 6 tematiske bevaringsstrategier som skal lanseres fortløpende de neste årene. Disse temaene er:

1. Bevaringsstrategi for sirkulærøkonomi og ombruk
2. Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer
3. Bevaringsstrategi for byer og steder
4. Bevaringsstrategi for kulturmiljøer i landbruksområder og utmark

5. Bevaringsstrategi for fellesskapenes kulturmiljøer

6. Bevaringsstrategi for kulturmiljø fra næring, handel, industri og infrastruktur

Rogaland fylkeskommune har tidligere gitt sin tilslutning til utvalg av temaer (FU-sak 83/23).

I 2024 skal bevaringsstrategier for kystens kulturmiljøer og for landbrukets kulturmiljøer utarbeides, og det er førstnevnte tema som nå er sendt på høring og som denne saken omhandler.

Problemstilling

Fylkesutvalget skal ta stilling til høringssvar til *Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer* slik det fremkommer i fylkesdirektørens vurderinger og konklusjon i saksframlegget.

Saksopplysninger

I tråd med plan for lansering av de ulike bevaringsstrategiene, har Riksantikvaren sendt ut bevaringsstrategi for kystens kulturminner på høring. Fristen for å inngi høringssvar er 2. mai. Etter avtale med Riksantikvaren oversendes saksframlegget med forslag til høringssvar innen fristen, med forbehold om politisk godkjenning. Vedtak og endelig høringssvar ettersendes så snart protokollen etter fylkesutvalget er klar.

Forslag til bevaringsstrategi for kystens kulturmiljø fremgår av vedlegg 1, hvor det gis en grundig beskrivelse av bakgrunn, avgrensning, deltemaer, utfordringer og muligheter m.m.

I høringsbrevet (vedlegg 2) ber Riksantikvaren særlig om innspill til utfordringsbildet og avgrensningen av strategien, samt prioriteringer innenfor deltemaene og innsatsområdene. Riksantikvaren ønsker også tilbakemeldinger dersom noen av de nevnte temaene ikke oppfattes som relevante eller bør nedprioriteres.

Om strategien

Målet med bevaringsstrategi for kystens kulturminner er å bevare og bruke kystens kulturarv som en ressurs i samfunnsutviklingen.

Kystens kulturmiljøer er en viktig og mangfoldig del av vår historie. Kulturmiljøene har et stort bruks- og utviklingspotensial for blant annet reiseliv, kunnskapsproduksjon og næringsutvikling.

Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljø er delt i to. I del 1 presenteres bakgrunn og overordnede føringer, utfordringer og muligheter, avgrensning, roller og ansvar og innsatsområder. Innsatsområdene skal vise hvilke aktiviteter og tiltak som skal prioriteres for å nå de nasjonale målene. Del 2 av strategien går nærmere inn på de tre deltemaene som er prioritert, etterfulgt av vurderinger og forslag til hvordan innsatsområdene kan oppfylle målene om engasjement, bærekraft og mangfold.

Deltemaene er prioriterte områder innenfor bevaringsstrategien, hvor innsatsen konsentreres. Til grunn for valg av deltema ligger vurderinger av utfordringsbildet og/eller kunnskapsmangel, muligheter for samarbeid og samordnet virkemiddelbruk, samt potensial for ny bruk av kulturmiljø, verdiskaping, næringsutvikling, reiseliv og formidling. Virketiden for et deltema kan bli kortet ned og det kan oppstå behov for nye deltemaer. De tre deltemaene presenteres kort under:

Deltema 1 – Sjøveien: Handler om sjøveien, eller leia som den viktigste historiske kommunikasjonsåren langs kysten, og omfatter kulturmiljøer knyttet til uthavner, handelssteder og anløpssteder for rute- og lasteskip. Fartøyene er en viktig del av denne historien. Utfordringene inkluderer fraflytting, liten kunnskap om kulturmiljøene og behov for bedre samordning av virkemiddelbruk og statlig og regional innsats.

Deltema 2 – Naustet – der vi går i land: Handler om bygninger og konstruksjoner som ble bygget i nærheten av gårdsbruk og annen bebyggelse for å huse robåter og utstyr for fiske. Dette gjelder naust, sjøhus, brygger, vorrer, støer og kaier. Forhistoriske nausttufter er også en del av dette deltemaet. Bygningene og konstruksjonene i dette deltemaet er sårbare, og tapsprosenten høy.

Deltema 3 – Ferie og friluftsliv langs kysten: Handler om bruken av kysten til ferie og fritid. Deltemaet omfatter sjøbad, fritidsbebyggelse, feriehem og feriekolonier, hoteller og pensjonater samt fritidsbåter. Det er stor utbyggingsaktivitet i mange kystområder, og mange steder berører dette kulturmiljøer. Manglende kunnskap om deltemaets kulturmiljøer gjør det utfordrende å prioritere disse for vern og utvikling.

Fylkesdirektørens vurderinger

Fylkesdirektøren har vurdert foreslått bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer og har følgende merknader:

Generelle merknader til bevaringsstrategien og dens overordnede føringer

Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljø er et godt og viktig bidrag for å ivareta og bruke kulturarven langs kysten. Det er relevant og nyttig at vi gjennom den nye bevaringsstrategien får en målrettet satsing på kystens kulturmiljøer. utfordringene disse kulturmiljøene står ovenfor, som klimaendringer, bruksendring og høye tapstall, understreker betydningen av å styrke bevaringsarbeidet for kystens kulturmiljøer. Fylkesdirektøren vil rose Riksantikvaren for at strategien vektlegger viktige tematiske, samfunnsmessige og funksjonelle sammenhenger. Det er et godt grep at kulturmiljøer, fartøyer og båter ses i en helhetlig sammenheng, og at "sjøveien" bidrar til å binde sammen kulturmiljøer og øke historieforståelsen. Videre er det spennende at verdiskaping bringes inn som en innsatsfaktor i bevaringsarbeidet.

Det er lagt vekt på bruk og ombruk av kulturmiljø, og kulturmiljøenes verdi som ressurs. Deltemaenes tematikk, virkemidler og satsingsområder virker særlig rettet mot bygninger og fartøy. Arkeologiske kulturminner som pionerbosetning og kyststrøyer nevnes i deltema 1, men er ikke inkludert i deltemaenes satsingsområder. Bergkunst, som er våre eldste skildringer av maritime farkoster, omtales ikke. Det er positivt at forhistoriske nausttuffer og tidlige handelsplasser inngår i satsingsområdene, men dette er en brøkdel av kulturmiljøer som gjenspeiler kysten og de maritime ressursenes kulturhistoriske betydning.

Valget av deltemaer begrunnes med at det innenfor disse temaene er «særskilte utfordringer og/eller kunnskapsmangel», «et potensial for ny bruk av kulturmiljøer samt reiselivs- og næringsutvikling.» Fylkesdirektøren er enig i at det er viktig å benytte kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping i et bredere perspektiv, men savner en tydeligere vektlegging av kulturmiljøenes egenverdi i bevaringsstrategien. Det er betimelig å spørre om det legges for mye vekt på ny bruk og utvikling, og at bevaringsstrategien ikke tilstrekkelig vektlegger kulturmiljøenes egenverdi som ikke-fornybare ressurser og som opplevelses- og kunnskapskilde om tidligere samfunn.

Merknader til strategiens overordnede utfordringer og muligheter

Utfordringene og mulighetene som påpekes i bevaringsstrategien er langt på vei de samme som skildres i [Rogaland fylkeskommunes regionalplan for kulturmiljø](#).

Fylkesdirektøren vil tilføye at ressursbehov og manglende interesse for bevaring hos eiere og utviklere ofte bidrar til å vanskeliggjøre bevaringsarbeidet. Det er også en utfordring at mye arealutvikling skjer gjennom enkeltdispensasjoner uten overordnet planmessig styring, noe Riksrevisjonen har rettet sterk kritikk mot. Bevaring og bruk av kulturmiljøer, særlig i strandsonen, er utfordrende dersom disse ikke er omfattet av vernehensyn gjennom plan. Bruksendring og verdiskaping vil som regel være avhengig av at arealformål fastsettes i en reguleringsplan, hvor bruk og vern ivaretas på en hensiktsmessig måte. God forvaltning av kulturmiljøene sammenfaller med god forvaltning av allmenne verdier i strandsonen, noe som bør framheves i strategien.

Særlig verdiskapingsprosjekter og formidlingsarbeid bidrar til positivt engasjement og holdninger til kulturmiljø i kommunene, befolkningen, og utover fagfeltet i egen organisasjon. Fylkesdirektøren vil påpeke at verdiskapingsarbeid på kulturmiljøfeltet er effektivt, men ressurskrevende. Det gjør det utfordrende å prioritere utviklingsprosjekter i tillegg til fylkeskommunens lovpålagte kjerneoppgaver.

Bevaringsstrategien legger åpenbart opp til at fylkeskommunene i større grad skal bli utviklingsaktører, med fokus på verdiskaping på kulturmiljøfeltet og samordning av virkemidler. Det vil påvirke måten vi jobber på og kan ha økonomiske konsekvenser. Vi etterlyser derfor en finansieringsmodell for bevaringsstrategien.

Merknader til tematisk avgrensning av strategien

Fylkesdirektøren er enig i at strategiens virkeområde må omfatte hele kysten og at kulturmiljøer fra alle tidsepoker kan inngå. Det er et godt grep at fartøy og båter er en integrert del av deltemaene og kulturmiljøene som knyttes til disse.

Høringsforslaget vier mye plass til ulike tilnærminger til begrepet «kysten». Leseren tas med på mange omveier, og først i tredje avsnitt gis det en tydelig definisjon, der Riksantikvaren avgrensner «kysten» til «*i, ved eller i umiddelbar nærhet til saltvann*». Dette bør komme først slik at strategiens avgrensning blir presis og tydelig.

Fylkesdirektøren er skeptisk til at den “funksjonelle kysten” med fjellstrøk, innlandet, elver og vann kan inngå i avgrensningen. Kystens kulturmiljø må avgrenses til kulturmiljøer med en tydelig maritim tilhørighet dersom formålet er en tydeligere prioritering.

Merknader til strategiens innsatsområder

Fylkesdirektøren vurderer alle innsatsområdene som konkrete og gode for formålet, men savner et konkret innsatsområde under *Bevaring og ombruk* om hvordan vi kan tilrettelegge for ny bruk av kystnær og klimautsatt bebyggelse. Dette anses som en av de viktige utfordringene som forvaltningen står overfor i bevaringsarbeidet. Havnivåstigning, tekniske krav og sikkerhetskrav gjør seg særlig gjeldende ved tilrettelegging for bolig eller næring i sjøhus. Krav om konstruksjonsendringer kan føre til at sjøhuset mister for mye av sitt opprinnelige uttrykk og verdi som kulturminne. Relevante instanser bør finne løsninger sammen, og dette bør resultere i en veileder som kan vise vei i byggesaker og plansaker.

Merknader til foreslåtte deltema:

Deltema 1. Sjøveien

Fylkesdirektøren vurderer deltemaet som sentralt og relevant. Fylkesdirektøren opplever likevel ikke at de utvalgte satsingsområdene gjenspeiler den tidsdybden og det mangfoldet langs kysten som blir omtalt innledningsvis for deltemaet.

Uthavner

Satsingsområdet uthavn bør ikke begrenses til kun å gjelde havner som hovedsakelig baserte næringsgrunnlaget sitt på skipsfarten, eller til å være knyttet til lokal eller regional begrepsbruk. Det er flere definisjoner av hva en uthavn er. Store norske leksikon sier at uthavner er en havn som ligger utenfor infrastrukturen på land og at det historisk har vært en ankringsplass eller fortøyningsplass som lå ut mot storhavet. Det fremgår også at fiskevær tradisjonelt ble kalt uthavner. Langs Agderkysten er begrepet særlig innarbeidet om uthavnene fra seilskutetiden. Selv om vi historisk sett har hatt uthavner i Rogaland, er begrepet fremmed for oss i dag. På

dette grunnlaget vil fylkesdirektøren foreslå en endring av satsingsområde til også å gjelde «kulturhistoriske havner langs den ytre kystleia».

Handelssteder

Temaet vurderes som relevant for både arkeologiske og nyere tids kulturmiljøer, i hovedsak fra yngre jernalder og fram til i dag. Mange av handelsstedene som er kjent fra forhistorisk og tidlig historisk tid ligger i dag i urbane og tettbebygde områder.

Post- og anløpssteder for kystbåtene

Temaet er relevant og spennende. Beskrivelsen av satsingsområdet kan imidlertid gi inntrykk av at strandstedene vokste frem som en direkte følge av at det ble etablert anløp for rutebåter. Dette er misvisende og bør nyanseres. De første anløpsstedene for rutebåter ble som regel lagt til etablerte strandsteder, fiskevær og uthavner, noe som førte til at disse stedene opplevde utvikling.

Utfordringer og muligheter i deltema 1

Fylkesdirektøren er enig i at det tidligere er viet for lite oppmerksomhet til sammenhengen mellom kulturminner og kulturmiljøer langs sjøveien, og at det her kan ligge et potensial for økt historieforståelse, verdiskaping og reiselivssatsing.

Deltema 2. Naustet – der vi gikk i land

Fylkesdirektøren vurderer temaet som svært relevant for en sentral og viktig del av kystens kulturminner og kulturmiljøer. Statistikk viser at sjøhus og naust har høyest tapsprosent blant den verneverdige bebyggelsen i Norge.

Beskrivelse og avgrensning

Deltemaets tittel leses som en metafor for ulike typer bygninger og sammenhenger, men tittelen fører til at deltemaet fremstår som uhensiktsmessig avgrenset og diffust. Naust og sjøhus er bygd for å ta havet i bruk, ikke for å gå i land.

Fylkesdirektøren ønsker derfor å foreslå at tittelen endres til «*Naustet og sjøhuset – der vi tok kysten i bruk*». Det vil bedre speile de funksjonelle og samfunnsmessige sammenhengene for kulturmiljøene som inngår i deltemaet. Beliggenheten til disse kulturmiljøene er ikke tilfeldig. Denne typen bebyggelse oppstod nesten utelukkende som følge av fiske og sjørettede næringer og aktiviteter. Fylkesdirektøren bemerker at bevaringsstrategien i liten grad vektlegger kulturmiljøenes sammenheng med

sjørettede næringer og aktiviteter, og at en endring av deltemaets tittel kan tydeliggjøre denne sammenhengen.

Støa, naustet og robåten

Det er positivt at sammenhengen mellom naustet, støa og båten settes på dagsorden. Helhetlig bevaring av disse elementene er viktig.

Sjøbua, brygga og saltebua

I Rogaland er sjøhus brukt som en samlebetegnelse for en bygningstype som ligger på en kai, og som kunne ha mange funksjoner som salteri, iseri, røkeri, pakkhus, bøkkerverksted, seilmakerloft, lagring av utstyr og redskaper osv. Fylkesdirektøren foreslår derfor at tittelen endres til «*Sjøhuset og kaien*» og at en heller gjør det klart hva sjøhus skal være en samlebetegnelse for under dette deltemaet.

Utfordringer og muligheter i deltema 2

Naust er ofte små bygninger med en dedikert funksjon. De er utsatt for overordna utfordringer som klimaendringer, men er ofte mindre egnet for bruksendring og verdiskaping. Det er langt flere utfordringer med bevaring av større sjøhus, både med tanke på havnivåstigning og tilrettelegging for ny bruk. Deltemaet bør i større grad peke på de største utfordringene, og tydeliggjøre dette i strategiens målsettinger.

Samhandling med lovverk og regelverk som gjelder for andre sektorer er en stor utfordring når det gjelder transformering og ny bruk av bygninger i strandsonen, både det som gjelder kulturmiljøforvaltning, men også tekniske krav og krav til flomsikring eller krav som stilles i forbindelse med bruksendring.

Kulturhistorisk bebyggelse som har utspilt sin opprinnelige bruk vil kreve betydelige ressurser ved tilrettelegging for ny bruk. Istandsetting av bygningsmasse av denne størrelsen krever betydelige økonomiske midler, og det vil være et fåtall private og offentlige eiere som kan gå inn i slike investeringer.

Deltema 3. Ferie og friluftsliv langs kysten

Dette oppfattes som et kreativt og noe uventet valg av deltema. Fylkesdirektøren opplever deltemaet som mindre relevant enn de to foregående med tanke på de utfordringer som kystnære kulturmiljøer står ovenfor. Deltemaet omfatter sjøbad,

fritidsbebyggelse, feriehjem, hoteller og pensjonater samt fritidsbåter. Det kan sikkert være en riktig og nyttig prioritering, men det er for lite kunnskapsgrunnlag til at fylkesdirektøren kan uttale seg om temaets relevans.

Fritidsbebyggelse

Fylkesdirektøren er enig i at kulturminnekategorien har fått lite oppmerksomhet av forvaltningen, men påpeker at utbygging og arealendringer i forbindelse med hyttebygging i strandsonen er en større utfordring for kulturmiljøforvaltningen.

Fellesskapets fritid og ferie

Fylkesdirektøren savner leirsteder drevet av menigheter og andre organisasjoner i beskrivelsen av dette satsingsområdet. Det finnes en rekke eksempler fra Rogaland, også med beliggenhet ved kysten, men her trengs oversikt og kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere videre relevans.

Fritidsbåter

Rogaland er blant fylkene som har flest fartøy med vernestatus, til sammen 42. Blant disse er kun 2 kategorisert som fritidsbåt. Fartøyvernet er i startgropa med å bevare små båter gjennom vernestatus eller fredning. Riksantikvaren er i gang med å utarbeide en nasjonal verneplan for små åpne båter. Rogaland har i tråd med regionalplan for kulturmiljø igangsatt et kartleggingsarbeid av små båter i Rogaland.

Med tanke på at det har vært en betydelig produksjon og bruk av fritidsbåter i Norge, er det positivt at deltemaet setter søkelys på denne kulturminnetypen, som har vært en utbredt del av dagliglivet til mange.

Utfordringer og muligheter i deltema 3

Det er behov for kartlegging og bedre kunnskapsgrunnlag for å peke på hvilke utfordringer og muligheter som gjelder for deltemaet. Mangelen på kunnskap om deltemaet kan være en utfordring i seg selv.

Konklusjon

Strategien vil være retningsgivende for fylkeskommunes videre arbeid med kulturmiljøer langs rogalandskysten, og kan bidra til å bygge opp under flere av fylkets egne mål og satsingsområder som er nedfelt regionalplan for kulturmiljø.

Rogaland fylkeskommune støtter det videre arbeidet med *Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer*, og ønsker særlig å trekke frem følgende anbefalinger og innspill:

- Det er positivt at kystens kulturmiljøer løftes som en ressurs for verdiskaping, men kulturmiljøenes egenverdi som ikkefornybare ressurser bør tillegges større betydning dersom bevaringsstrategien skal være det viktigste virkemidlet for å oppnå nasjonale mål i kulturmiljøpolitikken.
- Arkeologiske kulturminner og kulturmiljøer bør i større grad inkluderes og gis en tydeligere rolle i bevaringsstrategien.
- Begrepet "uthavner" under deltema 1 «Sjøveien» bør defineres slik at det blir relevant for en større del av kysten. Vi anbefaler at det inkluderer kulturhistoriske havner langs den ytre kystleia.
- Tittelen til deltema 2 «Naustet – der vi gikk i land» bør endres til «*Naustet og sjøhuset – der vi tok kysten i bruk*». Dette speiler bedre de funksjonelle og samfunnsmessige sammenhengene som disse kulturmiljøene tidligere inngikk i.
- Kunnskapsgrunnlaget for deltema 3 «*Ferie og friluftsliv langs kysten*» er i dag for mangelfullt til at vi kan si noe om relevans, men vi slutter oss til behovet for kartlegging.
- Utarbeidelse av løsninger for hvordan kystnær bebyggelse kan tilpasses ny bruk, samtidig som den kulturhistoriske verdien ivaretas, bør inngå som en viktig del av bevaringsstrategiens mål. Dette bør resultere i en veileder.
- Det bør utarbeides en finansieringsmodell for bevaringsstrategien.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.